

Силабус дисципліни
Методологія та організація наукових досліджень

Рівень вищої освіти – третій (освітньо-науковий)

Освітньо-наукова програма – «Фінанси, банківська справа та страхування»

Рік навчання: I, Семестр: I

Кількість кредитів: 4 Мова викладання: українська

Керівник

ПІБ

завідувач кафедри психології та соціальної роботи, д.психол.н., професор **Фурман
Анатолій Васильович**

Контактна інформація

anatoliy_furman@yahoo.com +380974427595

Опис дисципліни

Дисципліна «Методологія та організація наукових досліджень» спрямована на забезпечення майбутніх докторів філософії системою раціональних знань і фахових компетенцій стосовно аргументованого вибору, наукового конструювання і рефлексивного застосування форм, методів, засобів та інструментів ефективної дослідницької мислєдїяльності на той чи інший чітко сформульований чи обраний предмет пошуку й відтак на компетентне оволодіння ними принципами, методологемами, технологіями і техніками проведення фундаментальних, прикладних, емпіричних і суто практико зорієнтованих (соціальних, методичних, процедурних тощо) досліджень у різних галузях науки і суспільного життя та на опанування способами і прийомами впровадження отриманих при цьому результатів у практику повсякденної діяльності.

Структура дисципліни

Години	Тема	Результати навчання	Завдання
4	1. Наука як складна саморозвивальна система і сфера суспільного виробництва	Аргументувати складові, сутнісні ознаки та форми організації наукового підходу на відміну від інших видів і способів пізнання; оприявнювати у рамках мислекомунікації систематизовані методологічні знання у сфері наукового пізнання, проектування, експертизи.	Поточне опитування; проблемні завдання, інтелектуальні тести на створення мислєсхем
2	2. Нормативи наукового мислення в теорії критичного реалізму Карла Поппера	Розв'язувати складні завдання і проблеми, що потребують оновлення й інтеграції знань в умовах недостатньої інформації та суперечливих вимог; критично оцінювати результати наукових досліджень і різні джерела знань з певної галузі знань, формулювати висновки та рекомендації щодо їх впровадження.	Аналітичні звіти, реферати; проблемні практичні завдання, критичні самозвіти опрацьованих наукових текстів
4	3. Закономірності функціонування і розвитку науки в методологічній концепції Томаса Куна	Демонструвати професійні норми, цінності та базові компетенції належного здійснення методологічної роботи в обраній спеціальності; розрізняти псевдопарадигми, парадигми і метапарадигми в окремій галузі знань, а також вміти виокремлювати їх засадничі структурні компоненти.	Поточне опитування; проблемні запитання ситуаційного характеру, критична рефлексія концепції парадигм
4	4. Модель циклічної вчинкової динаміки розвитку процесу пізнання в науковій творчості Імре Лакатоша	Реалізувати ідеали і канони організації та здійснення дослідницьких стратегій, програм, проектів класичного, некласичного і постнекласичного типів; аргументувати логічну структуру, змістове наповнення та особливості розвитку науково-дослідницьких програм.	Доповіді і виступи на наукових заходах; критичний і конструктивний аналіз наявних дослідницьких програм у певній галузі знань
2	5. Світ методології як система раціональних знань про мислення, діяльність,	Рефлексивно використовувати мислєсхеми і практичні способи здійснення інтенсивного наукового дискурсу, засоби та інструменти ефективної мислєдїяльності та професійного методологування; підтверджувати свідоме	Презентації результатів виконаних завдань та досліджень; побудова мислєсхем, методологічних моделей

	миследіяльність і професійне методологування	оперування концептами, поняттями, науковими фактами та категоріями під час організації і проведення теоретичних і прикладних досліджень.	і поняттєво-категорійних таблиць
2	6. Методологування як професійна миследіяльність, його форми, складники, засоби, принципи і правила ефективного здійснення	Здійснювати відбір, систематизацію, застосування та експертизу технологій, методів і процедур наукового дослідження, використовуючи при цьому адекватні складності дослідницьких завдань форми, засоби та інструменти професійного методологування.	Командні проекти; обґрунтування методологічних основ конкретної за спеціальністю і тематикою дисертаційної роботи
2	7. Постановя парадигмальних досліджень, їх сутнісні ознаки, принципи і закономірності у циклічно-вчинковій перспективі	Критично осмислювати проблеми в науковій або професійній діяльності на міждисциплінарному рівні, зокрема впроваджуючи універсальну оргсхему парадигмального дослідження; осмислено розмежовувати сутнісні ознаки парадигмальних, теоретичних та емпіричних досліджень.	Доповіді і виступи на наукових заходах; підготовка плану дисертації з окремої спеціальності та з конкретної теми
4	8. Типи наукового мислення і чотирискладовість сучасної науки як методологічна основа типологізації	Аргументовано обирати епістемологічні стратегії організації та проведення раціогуманітарного пізнання, спираючись на адекватну дослідницьким завданням методологічну оптику і типи наукової раціональності; вміти детально характеризувати природничо-науковий, аналітичний, соціальний і гуманітарний напрями розвитку сучасної методології.	Поточне опитування; проблемні завдання, інтелектуальні тести на створення мислесхем і таблиць
2	9. Напрями і типи парадигмально-дослідницьких методологій у сучасній соціогуманітаристиці	Знати сутність і спрямування та основні методи основних парадигмальних методологій – емпіричної, діалогічної, теоретичної і метатеоретичної; вміти обирати оптимальні форми, методи і засоби особистої парадигмально-дослідної діяльності залежно від мети і завдань, об'єкта і предмета наукового пошуку.	Творче завдання на оптимальний аргументований відбір методів і засобів власного дослідження; кількісна та якісна обробка результатів емпіричних досліджень
2	10. Позитивізм і критицизм як епістеміологічні стратегії пізнання	Опрацьовувати варіативні методологічні стратегії фундаментального, прикладного, емпіричного і практико-зорієнтованого наукового дослідження, застосовуючи при цьому методи кількісного (математичного) та якісного (логіко-змістового) аналізу;	Аналітичний звіт, реферати; система проблемних кейсових завдань і вправ
4	11. Конструктивізм як методологема неklasичної наукової раціональності	Охарактеризувати зміст та особливості неklasичного ідеалу (типу) наукової раціональності, визначати атрибутивні ознаки та нормативні особливості дослідницької роботи за методологічною схемою неklasичної раціональності, враховуючи епістемні параметри об'єкта і предмета дослідження.	Доповіді і виступи на наукових заходах; творче завдання на вміння оперувати теоретичними конструктами в обраній галузі знань
2	12. Методологізм як перспектива розвитку сучасної епістемології	Рефлексивно використовувати мислесхеми і практичні способи здійснення інтенсивного наукового дискурсу, засоби та інструменти ефективної миследіяльності та професійного методологування, а також вміти працювати в дослідницькій групі, здійснюючи при цьому продуктивну проблемну мислекомунікацію.	Презентації результатів виконаних завдань та досліджень; створення мислесхем та інтелектуальних карт як інструментів власної миследіяльності
2	13. Засадничі умови виникнення наукових шкіл	Чітко й аргументовано визначати необхідні та достатні умови виникнення й ефективного функціонування наукових шкіл у різних галузях науки; вміти детально описувати психосоціальний портрет особистості лідера наукової школи, а також виокремлювати індикатори створення її благодатного інноваційно-психологічного клімату.	Доповіді і виступи на наукових заходах; аналітичний звіт про сучасні наукові школи в обраній галузі наукового знання

4	14. Типи наукових шкіл та умови їх ефективного функціонування	Вміти розрізняти типи наукових шкіл, сприятливі умови їх розвитку і функціонування, чинники та факти занепаду; рефлексувати науковий (предметно-логічний) і культуротворчий потенціал кожного типу наукової школи; компетентно аргументувати переваги школи як дослідницького колективу, а також окреслювати контури школи четвертого (парадигмального) покоління.	Система проблемних завдань та оглядова дискусія на предмет зрілості наукової школи; залікове тестування, опитування
2	15. Категорійний профіль наукової школи	Вміти свідомо працювати на методологічному рівні оперування дослідницьким інструментарієм, передусім рефлексувати зміст, обсяг, значення і смисл наукових понять (термінів), концептів (ідеальних визначень) і категорій як найзагальніших наукових понять і як світоглядних універсалій; упроваджувати результати наукового пошуку в практику суспільного життя у формі дослідницьких програм, проєктів, технологій.	Командні проєкти; рефлексивне завдання на конструювання оптимального набору понять і категорій власного дослідження

Літературні джерела

1. Академік Роменець: творчість і праці: зб. ст. / упоряд. П.А. М'ясоїд; відп. ред. Л.О. Шатирко. К.: Либідь, 2016. 272 с.
2. Балл Г. О. Раціогуманістична орієнтація в методології людинознавства. Київ: Вид. ПП "СКД", 2017. 204 с.
3. Вітакультурна методологія. До 25-річчя наукової школи професора А. В. Фурмана: колективна монографія. Тернопіль: ТНЕУ. 2019. 980 с.
4. Гусельцева М. С. Методологічна оптика як інструмент пізнання. *Психологія і суспільство*. 2017. № 4. С. 39–55.
5. Гусельцева М.С. Методології оновлення психологічної науки. *Психологія і суспільство*. 2018. № 1-2. С. 27-37
6. Методологія і психологія гуманітарного пізнання: колективна монографія. До 25-річчя наукової школи професора А.В. Фурмана. Тернопіль: ТНЕУ, 2019. 998 с.
7. Сабадуха В. О. Метафізика суспільного та особистісного буття: монографія. Івано-Франківськ: ІФНТУНГ, 2019. 647 с.
8. Система сучасних методологій: [хрестоматія у 4-х томах] / упоряд., відп. ред., перекл. А.В. Фурман. Тернопіль: ТНЕУ, 2015. Т. 1.314 с.
9. Система сучасних методологій: [хрестоматія у 4-х томах] / упоряд., відп. ред., перекл. А.В. Фурман. Тернопіль: ТНЕУ, 2015. Т. 2. 344 с.
10. Система сучасних методологій: [хрестоматія у 4-х томах] / упоряд., відп. ред., перекл. А.В. Фурман. – Тернопіль: ТНЕУ, 2015. Т. 3. 400 с.
11. Система сучасних методологій: [хрестоматія у 4-х томах] / упоряд., відп. ред., перекл. А.В. Фурман. – Тернопіль: ТНЕУ, 2015. Т. 4. 388 с.
12. Фурман А. В. Ідея і зміст професійного методологування: монографія. Тернопіль: ТНЕУ, 2016. 378 с.
13. Фурман А.В. Методолог – професія майбутнього/ *Психологія і суспільство*. – 2016. – №1. – С. 16-42.
14. Щедровицький Г.П. Синтез знань: проблеми і методи // *Психологія і суспільство*. – 2015. – № 2. – С. 60-83.
15. Bagele Chilisa (2019). *Indigenous Research Methodologies* (NULL). 392p.
16. David L. Gast, Jennifer R. Ledford (2018). *Single Case Research Methodology*. 436 p.
17. Furman A.V. Volodymyr Romenets as the Architect of the methodology of humanitarian cognition. *Психологія і суспільство*. 2016. № 2. С. 10–24.
18. Runjit Kumar (2019). *Research Methodology: A Step-by-Step Guide for Beginner*. 528 p.
19. Uwe Flick (2015). *Introducing Research Methodology: A Beginner's Guide to Doing a Research Project*. 318 p.
20. Francis C. Dane (2017). *Evaluating Research: Methodology for People Who Need to Read Research*. SAGE Publications, Inc; 2 edition. 280 p.

Політика оцінювання

- **Політика щодо дедлайнів та перескладання:** Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (-20 балів). Перескладання відбувається за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
- **Політика щодо академічної доброчесності:** Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і

допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 20%. Списування під час контрольних робіт та заліку заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування (наприклад, програма Kahoot).

- **Політика щодо відвідування:** Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником.

Оцінювання

Остаточна оцінка за дисципліну розраховується наступним чином: **залік**

Шкала оцінювання студентів:

ECTS	Бали	Зміст
A	90-100	відмінно
B	85-89	добре
C	75-84	добре
D	65-74	задовільно
E	60-64	достатньо
FX	35-59	незадовільно з можливістю повторного складання
F	1-34	незадовільно з обов'язковим повторним курсом